

Taktiliviittomat

Stina Ojala

Taktiliviittominen on tapa välittää visuaalista, näön avulla vastaanotettavaa viittomakieltä kädestä käteen. Taktiliviittomista käyttävät kuurosokeat. Tässä tekstissä viitataan kuurosokea-termillä sekä kuurosokeisiin että kuulonäkövammaisiin. Taktiliviittominen voi olla viittomakieltä tai suomen kielen mukaan jäsentyvää viitottua puhetta. Taktiliviittominen on visuaalista viittomakieltä hitaampaa, koska tuntoaisti kanavana tarvitsee enemmän aikaa kuin näkö tai kuulo.

Taktiliviittomista kuunnellaan joko yhdellä tai kahdella kädellä. Visuaalisesta viittomisesta poiketen viittoman tunnusteltava piirre on muiden muassa käsien kokoero. Taktiliissa viittomisessa se määrittää muun muassa sen, onko viittominen selkeää ja helppoa seurattavaa. Jos keskustelukumppanin kädet ovat paljon suuremmat tai paljon pienemmät kuin omat kätesi, viittomista voi olla vaikeaa ymmärtää. Taktiliiviittomisen erityiskysymyksiä on tarkastellut Johanna Mesch väitöskirjassaan vuonna 2005. Väitöskirjasta on tehty lyhennelmä suomeksi.

Tuntoaistin kautta saadaan muutakin tietoa kuin vain kielellistä – tuntoaistin kautta kuurosokea saa tietoa ympäristöstään, jalat tuntevat lattiamateriaalin ja pinnanmuodot, iho tuntee ilmavirran, jos joku kävelee ohi. Tätä kutsutaan haptiseksi orientaatioksi. Keholle voidaan myös kuvailla esimerkiksi taiteita tai musiikkia. Haptista orientaatiota ja kuvailua ovat tutkineet Riitta Lahtinen, Russ Palmer ja Merja Lahtinen kirjassaan Aisti kuvailu (2010). Kehotarinoita voi lukea Riitta Lahtisen ja Russ Palmerin kirjasta Body Story (2005).

Haptisen orientaation ja kuvailun lisäksi tuntoaistin kautta voidaan välittää kielellisen kommunikaation tueksi kosketusviestejä muiden muassa suunnista, tunteista, kohteista ja niin edelleen. Näitä kutsutaan haptiiseiksi. Haptiisit ovat kielenkaltaisia kosketuksen elementtejä, joilla on sisäinen rakenne. Haptiiseja on tutkinut Riitta Lahtinen väitöskirjassaan vuonna 2008.

Viitteet

Lahtinen Riitta ja Palmer Russ (2005) The Body Story – Creative Musical Images Through Touch (CMIT). ISBN 095503230X.

Lahtinen Riitta, Palmer Russ ja Lahtinen Merja (2010). Aisti kuvailu. ISBN 9789529255696.

Lahtinen Riitta (2008). Haptiisit ja hapteemit. Tapaustutkimus kuurosokean henkilön kosketukseen perustuvan kommunikaation kehityksestä. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, soveltavan kasvatustieteen laitos, erityispedagogiikka.

Mesch Johanna (2004). Viitotaan yhdessä. Tietoa taktiliivista viittomakielestä. Suomen Kuurosokeat ry:n julkaisu A3.